Illrmo & Rndmo Dño,

D. MARTINO SZYSZKOWSKI,

Dei & Apoſtolicæ Sedis Gratia,

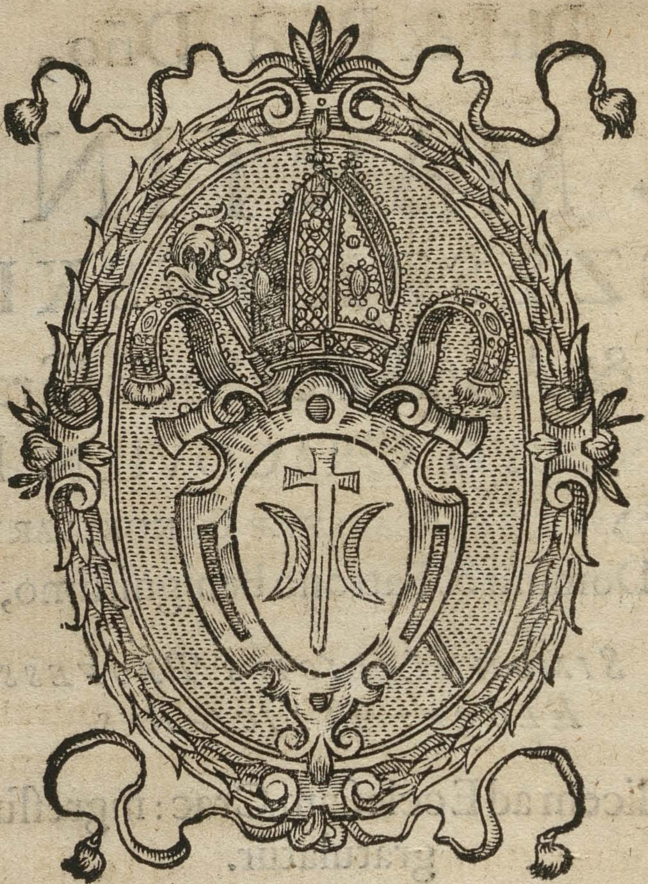
EPISCOPO CRACOVIEN. DVCI SEVERIEN. ACAD: SVÆ CANCELLARIO.

Domino & Patrono benigniſſimo,

M. SIMON HALICIVS PROFESSOR ELOQV: TYLICIANVS,

Fælicem ad Eccleſiam Crac: ingreſſum gratulatur.

CRACOVIÆ,
In Officina Lazari, apud Matthiā Andreòuien̄.
Anno D. 1617.

VT Lunæ inuersum gladius qui diuidit orbem,
Hos tibi fulget sanguine factus hebes:
Sic meritis Patriæ uirtus attrita superbis,
Hinc atq; hinc arcu cincta triumphat ouans.

STANISLAVS GARLINSKI
Stud: Eloq.

ORATIO.

SI quis fortè mirabatur ILLVSTRISS: ANTISTES, quid eſſet, quòd in ipſo ſplendidiſſimi illius viri Petri Tylicij occaſu, Tui potiſſimùm nominis recordatio in ſenſus ac cogitationes vniuerſorum ferè nobiliſſimæ iſtius Prouinciȩ ordinum influeret: Teq; optimus quiſq; sāctiſſimo illi Epiſcopo ſucceſſorem, plenâ cuiuſdam animi fiduciâ prædiceret: is ꝓfectò ſi in Tui in Vrbē ingreſſus perrarum & inuſitatum ſplendorem, mentis & oculorum aciem conuerterit, non ſine diuino conſilio factum illud fuiſſe animaduertet. Iſta enim variorum hominum occurrentium Tibi multitudo, hæc ex ordinibus florentiſſimis delecta lumina, effuſa principis cleri animorū ſignificatio, flos ipſe nobilitatis frequentiſſimus, deniq; Senatoriæ dignitatis, ea quæ Te circūcingit

amplitudo, illuſtre eſt argumentum diuinitùs immiſſæ recẽti honori Tuo illius præſagitionis. Vidimus multos ſummorum virorum, in hoc pulcherrimum Regni Poloniæ domicilium venientium aduentus; nũquam tamen vberiorem lætitiæ ſegetem aſpeximus, atq; dum SZYSZKOVIVM Epiſcopum Cracouień intuemur: mentemq́; hanc ſapientiâ, vultum reuerentiâ pleniſſimum, omni quâ poſſumus obſequiorum ſtudiorumq́; deuotione veneramur. Quoquò Te vertas, omnia Tecum iucũdiſſima atq; florentiſſima veniunt, neq; vllus eſt in vrbe locus, quem vel fixum aliquod in publicis locis honoris Tui ſtudium, vel ardens populi beneuolentia magno, eoq́; gratiſſimo clamore non cohoneſtaret. Nam cùm in Te pulcherrimè ſplẽdeat præſtans illa in omni genere virtutis ſpecies, illud diuinum honeſtatis lumen, illa incredibilis ad bene merendum de ſingulis cupiditas, in cuius ſinu omnium noſtrûm præſidia atq; adiumenta continentur: quis erit etiam ſine vlla bo-

la bona arte, ſine humanitate, ſine ingenio, ſine literis, qui non exiſtimet Tuam pietatem animi conſtantiam, ſapientiamq; ſingularem, ſigna ad bene ſperandum ſibi erecta eſſe? Fruitur iam ſuo Præſule, cuius tanto flagrauit deſiderio, Cracouien. Eccleſia: miratur clerus omni laude cumulatiſſimi Epiſcopi propoſitam ſibi ad exprimendum imaginem, gratulatur illuſtriori loco poſitæ virtuti Tuæ Senatus, triũphat ordo equeſter, ciuitas recreatur. Omnes deniq; ad gratias Deo immortali agendas conſpirant, qui eam mentem SIGISMVNDO III. dedit, quiq; eò Pauli V. voluntatem induxit, vt Tu potiſſimùm ſuccederes Tylicio. Videris enim ex iiſdem radicibus, ex quibus vir ille diuinus, non ſolùm ad communẽ ſalutem, ſed & ad ſingulorum vtilitatem propagandam natus eſſe: qui ita vitæ Tuę actiones formaſti, vt primùm honore dignus eſſes, deinde exiſtimarere: neq; vnquam ambitioni beneficium; ſed probatæ virtuti teſtimonium quæreres. Quid

 mirum

mirum,ſi tantus vndiq; Te ad nos venientē
concurſus, ſi tāta gaudiorum magnitudo,
vt quiduis homines perpeti, quàm à Tuo
iucundiſſimo cōſpectu arceri malint? Ne-
mo eſt in hac denſiſſima populi frequētia,
qui non exiſtimet ſuam incolumitatem
contineri Tuâ, & ex vnius Tui ornamento,
ſuam pendere dignitatem. Idcirco enim
Te ad hunc honorem cuncti aſcendiſſe pu
tant, vt cuiuſq; decus ac ſplendorem auge-
res; domeſticaq; Tuâ humanitate & bene-
uolentiâ omnium humanitatem & ſtudia
illuſtrares. Noſtræ vero Academicæ lite-
ræ, cùm in Tuo patrocinio & autoritate
omnem quietis & tranquillitatis ſuæ ſpem
collocauerint, accurrunt vndiq;, atque in
noui iſtius ſplendoris Tui gratulatione, ſin-
gularia quæq; pietatis ac obſeruantiæ ſtu-
dia effundere cupiunt: neq; cuiquam con-
cedere volunt vehementiorem de tuarum
dignitatum atq; fortunarum maximis in-
crementis lætitiam. Nō enim præſidio Ty-
liciano ſe ſpoliatas conqueruntur; ſed præ-

terea

terea Szyſzkouianæ beneuolentiæ & ſapientiæ acceſſione plurimùm ſibi gratulantur. Erunt igitur multi qui omnia tibi ampla & fælicia precabuntur, quiq; ſummâ cum voluptate, feſtos dies Tui ad Eccleſiam Crac: aſcenſus peragent: & nos qui magnâ prouidentiæ Tuę parte cōtinemur, diem hūc ampliſſimo, pulcherrimoq́; Tuo honore celebrē, non omnibus ſtudijs, votis, acclamationibus conſecrabimus? Mihi profectò in tā iuſto tamq́; debito cæterorum gaudio, quæuis culpa potiùs, quàm ſilendi cupiditas eſt optabilior. non quòd me Tylicij beneficentia & Academiæ autoritas Tuum eſſe voluerit; ſed quòd altiſſimæ virtutes, quæ ex omnibus factis, vitâ, moribuſq́; tuis, pulcherrimos radios proijciunt, velim nolim à me perpetuò Tui colendi exigunt deſiderium. Vultus ipſe prodit exiſtimationem quandam tacitam pudoris ac religionis, mens caſta ac integra, non metum iudicij; ſed ſpem illuſtris boni pollicetur. quæcunq; aut fortuna hominibus

minibus, aut natura largitur, omnia in Te cumulandum, atque ornandum, singulari quadam liberalitate consenserunt. Itaque etsi non vnius hominis virtutem; sed omnis omnino honestatis, atq; dignitatis excellē-tiam, mihi laudibus celebrandam intelligo: qui per illum nobilissimum campum, in quo præclarissimę actiones Tuę, ad eam in qua positus es gloriam cucurrerunt, volo orationem meam ducere: malo tamen in dicendo prodere inopiam aut ineptitudinem, quàm debitum Tibi meę obseruantiæ studium non persoluere. Ignosce si maius mihi quiddā proposui, in quo mei quoque Academici, meę in Te deuotionis propensionem perspicerent: atq; patere, quæ tua est benignitas, post diuinam liberalitatem, in tot splendidissimis bonis Tuis adoratam, aliquid ex tanto virtutum Tuarum Sole in meum quoq; vsum decerpere. Magna enim mihi lux apud Te dicere incipienti oritur, rerum maximarum cognitionis, beneficentiæ, fortitudinis, grauitatis, consi-

conſilij, ſpectatæ in multis & magnis rebus integritatis, inflammatæ in bonum commune pietatis, & aliarum maximarum virtutum, quarum Tu igniculos ex clariſſimo & antiquiſſimo nobiliſſimi generis tui ſplēdore, cum ipſo adhuc ortus initio traxiſti. Loquuntur ipſa immortalitati fortiſſimorum maiorū Tuorum conſecrata trophæa, qui & quāti viri ex gēte Tua fuerint, quàm bello acres, quàm conſilio graues. Quoties illi pro Patriæ periculis in hoſtium immaniſſimorum copias inſtructiſſimas proſiluerunt? quoties eorum fulgentes gladij, in ceruicibus atq; capitibus ferociſſimæ barbarorum multitudinis immerſi, hebetudinem contraxerunt? quoties viam ſuæ virtuti ad pulcherrimū gloriæ faſtigium aperuerunt. Quid illuſtres illæ lunæ SZYSZKOVIORVM e rebus, togâ, paceque clariſſimis quantum nomini Tuo ſplendorē afferunt? Hæc nimirum ſunt veſtigia maximæ illius lucis, qua Tui progenitores inferiorū quoq; aliarum ſtellarum honorem illuſtrabant,

atq; influxu bonorum exemplorum patriam charissimam optimis & fortissimis ciuibus reddebant fæcundiorem. Sub hoc fæliciſſimo ſydere Tu quoq; natus, ſtatim à puero reſpondere nobilitati, pulchrum exiſtimaſti. Eſt enim generoſi animi, intelligere, non modò communi voluntate virtutis atque officij; ſed etiam magis neceſſaria ratione rectè honeſteq; ſibi viuendum eſſe. Quid enim prodeſt gloriari, patrem fuiſſe pulcherrimum, ſi ego turpitudinis aliquâ maculâ inſpergor? Fuit quoq; donatum à Deo maximis Tuorum maiorũ in Repub: meritis, vt in te gloria domeſtica nullam admitteret obſcuritatẽ: at illo ipſo tẽpore, quo pleriq; ob ætatis imbecillitatẽ, quid ſequendum, quid fugiendum ſit, perſpicere nequeunt: Tu ab ipſa indole propria informatus, pulchrè oſtendere cæpiſti, qualis in ætate grauiori futurus eſſes. Scilicet vt generoſæ arbores, cùm ab ipſa terra rectiſſimè in altum ramos porrigunt, quos fructus ſibi agricolę debeant pollicери, illo

ri, illo

ri, illo ramorum foliorumq́; ornatu decentiſſimo pręmonent: ita Tu cùm nolles primam illam ætatis viam, quaſi deſertam & incultam horrere frondibus & virgultis aſperiorum conſuetudinum, atq; ab illius improbitatis cōtagio, quæ dandum aliquid cenſet ætati, nec adeò laudat veram illam & directam diſciplinæ rationem, prudentiſſimè Te ſeiungeres: iam parentum, iam propinquorum ſpem atque oculos futurarum virtutum floribus mirificè recreaſti. Sortitus enim ingenij bonitatem, non ludis aut iocis illibatum illum adoleſcentiæ florem dediſti; ſed pietati inprimis, deinde ijs diſciplinis, quibus inſtructus, veræ ſapientiæ lumen in Eccleſiam Dei & honorē atq; dignitatem in Rempûb: inferres. Optimus apud Te ludus fuit grauiſſimorum atque probatiſſimorum virorum exempla intueri, fugere luxuriam, laborem & patientiam, glorię progenitores exiſtimare, rationis vſu, orationis prudētiâ, honeſtarum actionum præſtantià cæteris antecellere:

 Et cùm

& cùm multa Tibi licerent; ea tãtùm probasti, quæ pudor, integritas, religio, & seuerissimi cuiusq́ue viri probaret iudicium. Id nimirũ Tibi fuit animi robur, & ea in virtutis cultum cõuersio, vt voluptatis omnes fucos respueres, omnemq́; vitæ Tuæ cursum in honestissimis contentionibus conficeres. Non Te vnquam fatigatum quies ad ocium inuitauit, non remissio à labore abduxit, non æqualium studia ad tempus fallendum pertraxerunt. Sed cùm ad omnem seueritatem & dignitatem Te natum esse meminisses, illa Tibi fuit occupatio gratissima, quam laus condiret, quamq́ue dignitatis cõmendaret pulchritudo. Nam cùm intelligeres proprium esse veræ nobilitatis studium, nouam quotidie virtutis gloriæq́ue accessionem facere, nec quicquam ita dedecorum esse, atque relicto rerum magnarum conflictu in paruis consistere, totũ Te ijs artibus, quibus omnis elegantia, & omnis actio vitæ continetur, deuouisti. Porrò cùm istæ sapientię comites

tum

tum demum venuſtatem atq; dignitatem accipiunt, mouentq́; approbationem eorum, cum quibus viuitur, ſi in dictis, factis, decorum quoddam innocētioris vitæ eluceat: integerrimo & eloquentiſſimo præceptori Wielogorſcio in Academia Crac: adhæſiſti. Nihil enim ita pingit in animis noſtris admirabilē illam honeſtatis imaginem, atq; virorum optimorum cōſuetudo. Senſim enim pectori generoſo inſtillatur virtutis amor; & ſi frequenter aſpiciat, audiat viros honeſtiſſimos, quaſi quadam officij religione deuictus, non poteſt ab honeſto declinare. Igitur nihil Tibi iucundius erat, quàm ab ore diſertiſſimi Wielogorſcij & morum ſimul & orationis puritatem ſugere. Cuius in Te propenſiſſimæ beneuolentiæ, quantum reliquiſti deſiderium, cùm Te Petrus Myſkouius Epiſcopus interim Płocēſis, vir ab ipſius ſapiētiæ ſtirpe generatus, vſu in Repub. auditione, lectione, literis excellentiſſimus; hic, inquā, vir cùm Te tuumque ingenium aſpexiſſet ſimul &

 pro-

probaſſet, in aliud Te ſolum tranſtulit, ex quo vberiora ſumeres alimenta. Iudicabat enim prudentiſſimus Senator, illud ingenij & iudicij Tui lumen non in paruam domum aliquam, ſed in ampliſſimam ciuitatem deſtinatum eſſe. Mittit Te in Italiam ad illa doctrinæ elegantioris præcipua ſuo tempore ornamenta Manucios, Muretos, Carolos, Bencios, quorum conſuetudine, ea quæ domi iam in admiratione cæperant eſſe, fierent ampliora. Tu verò cùm omnem doctrinam hanc ingenuarum & humanarum artium vno quodam ſocietatis vinculo contineri didiciſſes, noctes, dieſq; in omnium artium meditatione verſabare. Legiſti omnē ex Poëtis iucunditatē & grauitatem, excuſſiſti hiſtoriam, percepiſti diuini & humani iuris notitiam, omnem antiquitatem, Senatoriam conſuetudinem, Rerumpub. ortus, progreſſus mutationes, interitus, & in quo colendo vitæ cuiuſque ſita ſit honeſtas, in quo negligendo turpitudo, acutiſſimè intellexiſti. Rem vniuerſam

ſam tribuere in partes, latentem explicarē deſcriptionibus, ambiguā intelligere, mox diſtinguere, quæ ſe viciſſim conſequerentur quæ repugnarent, quæ vera quæ falſa eſſent, & ſpinoſiſſima, quæque ex media Chryſippi diſciplina, ſiue in aduerſarium torquere, ſiue deuitare fæliciter potuiſti. Quid lineamenta, formæ, interualla, magnitudines Geometrarum? quid cōuerſiones cælorum, ortus & obitus ſyderum commemorem? Nulla fuit naturæ obſcuritas tanta, vel in terræ viſceribus abdita, vel admirabili elementorum temperie inuoluta; quam tua docilis ſolertia non quæſiſſet & confeciſſet. Atq; vt magnâ rerum ſyluâ generoſum tuum pectus onerasti, ſatiſq; Te iam habere adiumenti ad dicendum & iudicandum laudatiſſimorum virorum iudicârunt iudicia; quorum Tu illa tanquā in vermiculato emblemate ſtructa verba, & illa ſententiarum lumina orationis ſplendidiſſimo auro incluſa, illam rerum plurimarum ſuauitatem, copiam, va-

rietatem

rietatem mirari,& in memoriæ diuinæ mõ numentis conſignare ſolebas: ad ſanctioris Philoſophiæ ſtudia, ſingulari ingenio, rariſſimâ modeſtiâ, morum comitate viam tibi aperuiſti. Quis enim Tuum illud incredibile diſcendi deſiderium non amaret? quis illa loquendi aut diſſerendi eruditiſſimâ conſuetudine non caperetur, ſi doctiſſimorum per Italiā virorum poteras in Te oculos conuertiſſe? Indoluit enim Latinarū literarum gloria, aſpecto iuuene ex horridis olim bello regionibus, qui tantam rerum magnarum ſpem de ſe concitaret, quē homines eruditi Romæ, Senis, Bononiæ, non ſolùm audire; verùm etiam libenter audire cupiebāt: cuius integritas inter tot iucunditatum occaſiones, nullis blanditiarum inſidijs, nulliſq; corruptiſſimæ familiaritatis perſuaſionibus poterat ab inſtituto curſu deduci. Quò facilior Tibi aditus fuit ad illam diſciplinarum arcem, quæ non iam in corpora imperium habet, non ampliſſimis Rebuſp. leges & iura præſcribit,

non

non modò propulsat innocentium iniurias, afflictis perfugium affert, scelerum patratoribus decernit supplicia: sed prçterea in animum, cuius libertas & dignitas cælo ipso maior est, regnum sibi vsurpat; vt perpurgatum, excultum, exornatum cælestium incolarum fælicitati inserat. Quidquid vsquam rerum est, in hoc vastissimo vniuersitatis, theatro, ei subijcitur: imò, quod est maximè admirandum, ipse Architectus nobilissimæ istius fabricæ in potestatem eius voluit concedere. Huius adeò sublimis scientiæ, tanta est puritas, vt eam sine periculi metu nulla audeat impuritas attingere. Vt enim qui ægriori oculo radios lucidissimi solis aspicit; ita qui ægrotum animum, hoc est, aliquâ impuritatis labe contaminatum ad studium Theologicum affert, sponte miser ruit in perniciem, omnique profectus spe excidit: cùm enim lux nonnisi luce percipiatur, purum esse oportet, qui ad lucē accedit. Tu verò cùm multò ante corpus & animum à leuissimi

etiam errati suspicione remoueres, iamq́; mens Tua excellēs supra se eleuata, longius in rerum altissimarum contemplatione progressa, non iam varijs rerum speciebus distrahebatur, non vllo inferioris partis motu exagitata, liberè in omnem excelsiorem cogitationem exibat: reuelatæ doctrinæ, & religionis sacrosanctæ mysteriorum Oceanum innauigabilem cōscendisti: Nō enim poterat ingenij Tui magnitudo, ijs inferioribus disciplinis contineri; quæ licet vtilitate aut dignitate cælum ipsum attingant, animum tamen ad res magnas concitatum non exsatiant. Qualis erat Tuus qui non sibi, sed multis alijs perpetuâ cogitatione inquirebat, varia ad salutem præsidia. Erubuit manere sub monte cum populo, secutus est alterum Mosen in montem hūc pinguem & coagulatum: Mosen, inquam, omnibus Aegyptiorum disciplinis, Græcis, pręterea, Hebręis eruditum, qui tēporibus illis Romæ ex illo diuiti cornu copiæ, ex illa puritate sanctioris vitæ, cælestis sapiētię

fluui-

fluuios effundebat, Robertū Bellarminum.
quem non solùm propter plurimas literas
interiores & reconditas, propter incredi-
bilem vitæ sanctitatem; sed prætereа ob
immortales labores atq; singularia in Ec-
clesiam Dei merita iudicio & cōsensu vni-
uersi Christianorum orbis, Magnus Roma-
norum Pontifex in purpuratorum Patrum
amplissimum ordinem cooptauit. Huic
Tū doctori & eius grauissimis disceptatio-
nibus iusto tempore aures & animum de-
deras, hunc intentis oculis admirabare,
cùm in frequentissimâ maximorum viro-
rum multitudine acutissimas illas hæreti-
corum argutias refelleret, aut in eorum
audaciorem maledicentiam amētatas en-
thymematum hastas contorqueret. Ille
fuit dux & autor, vt aspiceres, quātum fas
est homini, illum splendorem, cuius tene-
bræ sunt latibulum: illo monitore attigisti
humilitate principij expers, & principiū,
& id quod est cum principio vnum esse
Deum, eumq; supremum omnium rerum

creatarum, & ipſius hominis finem & fæ-
licitatem. Complexus es omnia quæ ad
eum ducunt vel ab eo retrahunt: adoraſti
& imperceptibilem hominis & Dei vnionē
in Chriſto mediatore. Neq; quicquam ef-
fugit ingenij tui aciem aut diligentiam,
quicquid in vita illius admirandum, quic-
quid in myſterijs ab eo inſtitutis ſecretum:
deniq; quidquid ad Eccleſiæ regendæ mu-
nus occurrit aptū, tam ex magnorū Theo-
logorū diſputationibus, quàm ex Sacrorū
Canonum oraculis, reſponſis Pontificum,
reſcriptis Imperatorum, Conſilijs Iuriſpe-
ritorum collegiſti, in memoriam poſuiſti,
vſu confirmâſti. Nempe diuinus te impel-
lebat Spiritus, vt in ea diligentiùs incum-
beres, quibus aliquando prodeſſes Eccle-
ſiæ Epiſcopus, aut quibus vel florētem or-
nares Remp. Senator, vel in periculum in-
clinatæ prudenter ſuccurreres. Non enim
rectè illi facere videntur, qui priùs ad do-
cendum tanta cum feſtinatione procur-
runt, quàm aliquid eorū quæ docturi ſunt,
perfe-

perfectè didicerint. Nam si parua hæc & contemnēda propagare, antequam ea ipse in succum & sanguinē verteris, ridiculum est, quid diuina illa magna & sublimia docere? quàm periculosum, nisi fuerint auditione diligenti comprehensa, exercitio quotidiano contrita, & iudicij maturitate concocta: Tu verò cùm te armares omnibus præsidijs in bonum aliorum, quę solerti cura, industria, labore, diligentia, ad vitam piè sancteq; ducendam comparaueras, id in ipso vitæ vsu ostendere, omnéque virtutis decus cum doctrinæ laude cōiungere voluisti. Vt enim limpidissimam aquā bibere, alijs verò perturbatam lutulentis pedibus porrigere, extremæ cuiusdam est ferocitatis: ita qui è purissimis veritatis fontibus hauriunt sapientiam, si optimarū mentium studia pessimè viuendo corrumpunt, crudelissimi sunt habendi. Enimuero cùm scientia sit donum Dei, ad Ecclesiæ & Reipub. boni amplificationem concessa, nefas est ita illam accipere, vt in alios

 vene-

venena diffundas. Quid dicam si ipsi possessori venenum est? Docent tamen viri magni, nullum esse certius argumentum indicti Deo belli, atq; pessimo vitæ exemplo, doctrinæ sanitatem vulnerare. Quis non moueatur ad peccandum, si viderit virum scientia celebrem in omne dedecus sponte prolabi? scilicet disciplinā boni patrisfamilias modesta familia cōmendabit; & ille bonus iudicabitur, qui assiduè cum improbitate sua familiarissimè conflictabitur? Non est hæc scientia Dei; semper enim Deo dissidium oris & morum displicuit: Sed vt regiam dicimus esse supellectilem, si quid præter auri & gemmarum splendorem insignem ostentat artificis industriam; ita cælestis sapientiæ proprijssimum est illud germen, quod virtutis primùm auro, deinde scientiæ varietate exornatur. Artes enim externæ sunt delineationes in virtutum gemmis, vt ornamenta quædam ad maiorem eorum largitoris gloriam. Hærebat hoc in sapientia

Tua,

Tua, Illustrissime Præsul, qui nunquam pluris fecisti doctrinam, quàm virtutem, quiq; exemplo Magni Patriarchæ dexterâ transpositâ tradidisti, imperium iuniori in maiorem, hoc est, virtuti in antiquiorē factum scientiam. Viderat hoc qui Te paulò antè è complexu suo dimiserat in Italiam laudatus Senator, & eo tempore Episcopus Cracou. Myscouius. quantam ille cæpit voluptatem ex Tuo fælici reditu in patriam cum tot bonis omni auro preciosioribus? quæ cōgratulatio virtuti Tuę facta? quæ gaudia in Ecclesiâ celebrata, cùm aspectaret Cracouien. Sacerdotij Collegium, tam excellenti ingenio ornatum iuuenem, accedere suo ordini. Vt enim intellexit sapiens Myscouius, omnes Tuas cogitationes, omnia consilia Deum spectare, non passus est virtutem tuam alterius cuiusquam ornari testimonio. Ipse, ipse, primùm in hoc aditu ad splendorem Senatorium collocauit, atq; veluti exemplum aliquod boni & pij sacerdotis proposuit. In

Te enim

Te enim mirabantur cuncti supra hominē erectam & omnibus purgatam affectibus dignitatem Sacerdotis, dum quoties stares ad altaris mysterium, videreris in ipso Empyreo cælo astare maiestati diuinæ. Ita reuerenter, ita humiliter, ita ardenter pro Te & pro populo Dei offerebas dona cælestia. Tu idem, si fortè in terram vocauit Te aliqua necessitas, tantâ cum dexteritate & dignitate res tibi commissas egisti, vt mirarentur multi, quomodo res inter se maximè dissidentes, diuina contemplandi, & cum omnibus, sine vlla offensionis suspicione, conuersandi aptè coniungeres. Videmus plerumque eos, qui vacando gustant quàm suauis sit Dominus, vbi in aliquam actionem exierint, ad ipsa principia more equorum in solem eductorum cęcutire: at ex Tua pietate, ex illo perpetuo contemplandi studio spontè prodibant illæ, quæ à moribus, & consuetudine nomen ducunt, virtutes valdę admirabiles. Si quid occurrebat in vita fugiendum aut expetendum

Tu ce-

Tu celerrimè videre & explicare rationē potuisti: si quid controuersum interpretatione iuris opus habuit, lumine sapientię illustrâsti, fide & beneuolentiâ cōposuisti, vt passim vir bonus, ab animi candidi in omnes effusione appellareris. Nihil vnquā admiratus es, nisi quod honestum decorumq́; fuerat: nunquam ob res humanas, voluptatem, pecuniam, & quidquid alij magnificum putāt, à statu naturæ, à dignitate Sacerdotis discessisti, nihilq́; ita Tibi fuit alto loco positum, quò splendētis virtutis Tuæ conatus non posset attingere. Quod robur animi atq; cōstantiam excellentem admiratus Myscouius, maiori flamma ad Te amandum succensus, dedit Tibi prærogatiuam suæ voluntatis, vt illas ingenij Tui ac iudicij nobiles prærogatiuas exornaret. Posuit Te in loco excelsiori, ex quo pluribꝰ Tua bonitas magnitudoq́; animi luceret: fecit Te suum Cancellariū, manum, cor, mentem suam: Ecclesiasticæ Iurisditionis autoritatem Tibi cōmunem red

 didit,

didit, Ecclesiarum regiminis curam, iudiciorum faciendorum potestatem, iniuriarum, æquitatis cognitorem constituit. Ad Te veniebat oppressio miserorum, Tu lamenta viduarum excipiebas, Tu calamitosorum detergebas lachrymas, Te patronũ innocentium vocabant, Tuum latus pro iustitia contra improbitatis potentiam poscebant: neq; quicquam fuit Tibi iucundius, atq; paupertatem multorum beneficẽtiâ & liberalitate Tuâ erigere, dare salutem afflictis, terrere audaciam, omnes neruos ætatis & industriæ in persequenda improbitate consumere. Quæ tum studia hominum, quæ opinio, quæ expectatio, qui concursus multitudinis, quoties Cancellarium ad subsellia ingredientem viderunt? innocentia enim Tua singularis tacitùs ab accusatorum licentia vitæ rationem exposcebat, bonos autem spe recreabat. Habuisti semper in consilio legem, religionem, æquitatem, fidem: odium, metum, cupiditatem fugere, licentiam omnem amouere,

mouere, maximi æstimare conſcientiam, quæ a nemine diuelli poteſt, hæc erant quaſi ſymbola & inſignia dignitatis Tuæ. Quem laborem & moleſtiam ferre, etſi ſtomachi pleniſſimum ſit: multùm enim vigilare, multùm ſcribere, reſpondere, multis cauere, multorum ſtultitiam perpeti, arrogantiam perferre, & omnino ad aliorum viuere arbitriū Te oportuit; ne paruum tamen commoti animi ſignum, in illa incurrentium negotiorum turba, dediſti: omnia in Te plena humanitatis, plena beneuolentiæ, plena ſtudij apparuerunt. Cui muneri cùm Te exemiſſet immaturus Tibi ſemper deceſſus Tui Myſcouij, neq; Radiuilus vir genere, vitæ ſanctitate, ſtudio, meritis in Eccleſiam illuſtris impedire vellet Tua iam bene concepta de rebus grauiſſimis cōſilia, aliquantùm ab illis iudiciorum moleſtijs reſpiraſti. Fuit verò iucundiſſima Tua reſpiratio in cauernis maceriæ, in illis miſericordiæ diuitijs, nullâ intelligentiæ, aut orationis vi attingendis, in illa per-

fectione virtutum, atq; plenitudine gratiarum omnium, in vulneribus (inquam) Dei crucifixi. In his non satis habuisti reperisse pio amori Tuo magnificū in quo suas poneret delicias tabernaculum, nisi alijs quoque ad tam salutarem fontē iter monstrasses & aperuisses. Quæ ibi solatia? quæ charitatis accensio, ex illa infinita charitatis flamma, in qua Tuæ conquiescebant cogitationes? quàm iucunda illa vox spōsi: *Vulnerasti cor meum soror mea*: sed quorsum est demergi in ipso voluptatis torrente, si careas socio, qui particeps fuerit tuæ lætitiæ? quorsum reperire preciosam margaritam nisi congratulentur amici? Excitas igitur incendium amoris in Deum, paras pietati stimulos, ardori duraturo flabella, instituis inducere in magnam domum D. Francisco dicatam vexillum passionis Christi, atque vndiq; viros pios & deuotos conuocare, qui Tecum vnà, grata recordatione ineffabilis beneficij, compatiantur Domino. Cæterùm illa oblectatio Tua intermitti, & ad

& ad plurimorum ſalutem cogitata conſilia paululùm differri debuerunt; vt eò illuſtrior eſſet virtus Tua, quò grauioribus negotijs implicata, res tãtas aggrederetur, & pficeret: Bernardus enim Macieiowſki ſimul ac Eccleſię Cracouienſi, poſt magnũ Cardinalem Radiuilum, ſucceſſit, iterum te Cancellariatus honore incluſit. Quid ageres cum illa bonitate hominis? quem pietas ipſius non expugnaſſet? quem autoritas vitæ ſanctioris non permouiſſet? qs illi ſplendori liberalis voluntatis, & iudicij de virtute cuiuſq; reſtitiſſet? Dolenter quidem, relinquis tamen cæptum ad immortalitatem negotium: ſequeris Deum in Epiſcopi voluntate, maioremq́; affers ad ſecundum certamen animum. Ita plerumq; viri fortes poſt editas multorum hoſtium ſtrages, collecto in ſtatiuis robore, acriores multò in campum redeunt: ita & Tu ſpectatus ante in Cancellariatus officio, reſumis ex breui quiete vires, inſtauras curſum magnarum virtutum Tuarum, pro

uocas in aciem improbitatem; iniuſtitiam cupiditatem, tantò ardentiùs, quantò ex illa quiete laborioſa confirmatior, ad frangendum & perrumpendum omne genus potentioris iniquitatis reuerteris. Non ferebat malicia fulgorem integritatis atq; innocentiæ Tuæ, cùm ingredereris ad ſanctū iuſtitiæ tribunal, repetiturus à multis vitæ rationes: & quid cuiq; deberetur ex ſacrorum canonum autoritate redditurus. Nullus Te iudiciorum terruit labor, nulla afflixit laboris aſperitas, nullus inſolentiæ incurſus à ſtatu rectæ rationis dimouit. Legere fuit in oculis iuſtitiam, in fronte animi conſtantiam, in vultu æquitatem, in omnibus Tuis actionibus illam omnis adminiſtrationis bonæ fideliſſimam cuſtodem, legum ſeueritatem. Nemo Te ſciente in patrimonium Chriſti inuolauit, nemo Te audiente pupillo lachrymas excuſſit: non ſolutorum impudentia, nō obducta mens hæreticorum, non fæneratorum cupiditas caput audebat in Tuis ſubſellijs attollere.

Gra-

Gratum id fuit ſpectaculum ſapientiſſimo Cardinali, cuius cor in Eccleſiā dilatauerat excellēs paſtoris charitas. Neq; iam aliud votis ſuis Tui & gregis Dominici amantiſſimus Epiſcopus cōcipiebat, quàm vt Te in paucis fidelem ſupra multa conſtitueret ſupremus ille paſtor. Atq; ita ſecum tacitùs frequenter dicebat: Domine ecce alter tuus Martinus quē in candelabro tuæ Eccleſiæ ponas, vt tuis luceat domeſticis: ille cathechumenus adhuc, quàm grata veſte contexerat corpus tuum? hic Epiſcopi Cracouiēſis Cancellarius, quod certamen nō ſuſcipit pro tuo populo, vt quotidie fidelior inueniatur? Inter hæc vota ſanctiſſimi viri ecce in foribus Regiæ Maieſtatis literæ, quibus inuitaris ad Luceorienſem Epiſcopatum. O factum bene, ô iudicatum ſapienter, ô vtiliter poſtulatum & benignè acceleratum. Luceoria enim non ita pridem ſummis Macieiouij laboribus è medijs Schiſmaticorum ſcopulis in portum Catholicæ vnionis extracta, vix

ab in-

ab inſidijs & machinationibus inuidiæ integra manſiſſet, niſi in alicuius fortis & ſapientis gubernatoris ceſſiſſet poteſtatem, qui & robore ſui animi teneret infirmitatem, & pertinaciæ prudentiâ & generoſitate par eſſet. Talem Te ex illa procreatrice Epiſcoporum, ex domo & conuictu optimi Cardinalis omnes fore conclamant: ipſe Macieiovivs hoc nuncio mirificè delectatus, prouidētiam Dei multùm laudat, & ne in tam illuſtri voluntate diuina, pluris facias rationes Tuas vel commoditates priuatas, quàm lucrum animarum, aut Reip. curā, diſertiſſimis verbis perſuadet. Hîc ego iterum redeo, quia & Tu redis ad glorioſum factum Tuum, cuius monumēta æternitatem ſpectatura, in æde D. Franciſco ſacra, fixiſti. Prodit iam fructus ille magnanimitatis & ſapientiæ Tuæ, pietatis cæleſtis, colligunt multi cauſas anteactorum itinerum Tuorum, ſumptuum magnitudinem; cælari iam nō poteſt ardens Tua contentio, ad inducendam feruentiorem

grati-

gratitudinem illius noſtri liberatoris beneficentiæ, cuius liberalitatẽ in Crucis ligno, factus nobis per omnia, præter peccatũ, ſimilis, ex ipſius miſericordiæ viſceribus cũ ſanguine effuderat in peccatores, ingratos, inimicos. Prætulerim ego vnum hoc factũ Tuum omnibus Camillorum, Scipionum, Marcellorum ſuperbis monumẽtis. Nam ſi magnæ laudis eſt, & eſſe, & velle videri gratum in eos, quorum beneficio percepimus vel fortunas, vel dignitates: quanta virtus eſt, ducere ad illud pietatis ſtudiũ, quo beneficia nullâ oratione explicanda, nullâ intelligẽtiæ vi comprehendenda, continẽtur? Multò credibilius eſt, diuinitùs illapsã fuiſſe hãc cogitationem ſanctam in caſtiſſimam mentem Tuam, quàm illud veteris Romanorum imperij pignus, quod fabulatur antiquitas, in ſinum Regis Numæ decidiſſe. Hoc enim ancili ſacro, hac pelta diuina crucis Chriſti, quam veneramur Chriſtiani, multò veriùs firmantur & florent imperia. Quis erit tam grauis aduer-

ſarius, cuius potentiam timeamus: quod imperium poterit eſſe diuturnius, atq; vbi vexillum hoc, & ipſe imperator in eo extenſus cum ſplēdidiſſimis vulnerum ſignis nobiſcum eſt in cuſtodia. Non enim dictū ſemel Conſtantino: In hoc ſigno vinces: dicitur quotidie ei quicunq; profeſſus eſt Chriſtianū: Cum hoc ſigno vinces, florebisq; in omnibus tuis actionibus. Ea eſt enim vis nobiliſſimi iſtius ligni, quòd fructum ſuum dedit in tēpore ſuo, vt quemque ſub vmbra alarum ſuarum cōmorantem incredibibili perfundat iucunditate, protegat ſecuritate, augeat fælicitate. Probandum erat id ſocijs & cohortibus Tuis, qui vexillo Chriſti paſſi erecto ad compatiendum ſuo Domino accurrerant: probas exemplo Tuo, Dux magnanime. Cùm enim Te infula ſpectaret, cùm ſella Senatoria virtutē Tuam poſceret, memor doctrinæ ex tertio cælo diſcipuli, qui gloriam noſtram ponit in cruce Domini, extruxiſti veriſſimæ iſti gloriæ theatrum in domo illius,

lius qui tali gloriâ nihil habebat gloriosius. Subdidisti toties calcaria incitatis ad eam laudem animis, tum ipse, tum per viros in dicendo summos, qui admirabili orationis copia sub aspectum ponebant: Nullas esse preciosiores Christianorum diuitias, nullum illustrius argumentum diuinę erga genus humanum bonitatis, atq; hãc in cruce Dei & hominis testatã voluntatem. Et adhuc nos titillabit inanis hæc superborum imaginum arrogantia, si Filius Dei sponte properat ad supplicium iustissimus pro iniustissimis? Hæc Tu Religiosissime Sacerdos, vocatus ad culmen honoris, quò diligentiùs consideras, eò periculosiorẽ animarum curam perhorrescis. Quis non perhorresceret, cui in mentem venit Domini exemplum? qui cùm sine vlla laboris aut periculi molestia & metu eos regere poterat, quos creauerat; maluit tamen tribulationum in paupertate summa copiam, quàm voluptatis in magna fortuna affluentiam. Quippe toties à turba populi quæ-

ſitus in regnum declinauit: in crucem, in mortem crudeliſſimam à ſceleratiſſimis hominibus appetitus, ſponte vitam obtulit. Tibi id dictum, Tuâ cauſà id factum fuiſſe, prudentiſſimè animaduertebas, ſimulq; ſuſpectas eſſe nimiùm voluptatũ illecebras, ſalutares calamitatum incurſus colligebas. In illis proxima eſt ad ſui obliuionẽ via, in his velit nolit, agnoſcat quiſq; ſe ipſum neceſſe eſt: in illis anteactæ vitæ collecta induſtria perit, his negligentior ætas corrigitur. Pleriq; enim qui in commoditatum omnium regno animi caliginẽ contraxerunt, in aduerſitatis exercitio lucem accipiunt. Magna certè hìc arena Tibi fuit propoſita, dum hinc periculi proprij metu arceris, illinc boni communis ſtudio excitaris ad honoris gloriam. Succurrit ille qui amore noſtri noluit de cruce deſcendere, donec omnem ſuâ charitate confunderet nequitiam, omnemq; diffidentiam à ſuorum animis tolleret. Erigit mentem Tuam, confirmat gratiæ nouitate, monet

vt exem-

vt exemplo ſui nudus in palęſtram, quæ Tibi ad æternitatem promerendam obijcitur deſcendas. Nudauerat Te iam liberalitatis Macieiouianæ admiratio omni ad pecuniæ cupiditatem affectu: hoſtem Te profiteris ei, quiſquis honeſtati fuerit hoſtis, neſcis abripi iracundiæ flammâ, non ambitionis fumus turbat oculos Tuos, deſerit te omnis de carne & ſanguine ſolicitudo. Quid multis? Nudus ſtetiſti: quia Te ſuccenderat ardentiſſima in Deum, in Eccleſiam ipſius, in proximum charitas. Vt enim quos febricula, aut inimicum aliquod frigus occupat, multas ſolent aggerere veſtes, qui ſudant, vix interulam, quæ corpori adhæreat, relinquunt: ita qui ab igne iſto diuino longiùs receſſerunt, Deus bone, quibus auxilijs, quantis opibus, quantâ ſupellectilis copiâ, quibus imaginibus, honoribus opus habent? quos melioris ignis flamma corripuit, etiam neceſſaria abijciunt; vel ſi diuinæ virgulæ liberaliorē manum experiuntur, cor remouent, aut

 ex con-

ex cōſilio Dei in egentiores fiunt munifici.
Horum Tu propoſiti præmij amplitudine
inflammatus, domeſticæ virtuti poſitos antea terminos diſijcis, atq; ad veterum Epiſcoporum gloriam ſummâ vi, ſtudio, diligentiâ contendis. Incurrit in aciem ſplendidiſſimæ mentis Tuæ hoſtium vndiq; circumſtantium infinitus numerus, cuius ingenioſæ inſidiæ omni armorū terrore ſunt periculoſiores. Tu more generoſi athletæ exuis Te ad luctam, maioriſq; gratiæ oleo perunctus, magno & forti animo nouos Tuis virtutibus aſcenſus paras. Maior iam in Te refulget prudentia, vt periculorum laqueos euadas: mirabilior tranctandorū animorum peritia, vt quemq; Tuorum meliorem efficias: fortior conſtantia, vt par ſis in vtriuſq; fortunæ incurſione: vitæ ornatus multò pulchrior, vt alijs ſtimulos ad ſtudium honeſtè viuendi inijcias. Nam cùm animaduerteres Te in ſpeculis conſtitutum eſſe, vt obſeruares, quemadmodum ſe in retinenda religione, in conſeruandis

legibus

legibus commissi Tibi populi gererent: principium erat dignitatis Tuæ, domum veteris disciplinæ seueritate reddere commendatissimam, vt quisq; existimaret comitatum Tuum esse omnis honestatis contubernium. His baccatis monilibus, his preciosis gemmis exornatus, cùm ingredereris Tuam Luceoriam, omnium in Te studia concitâsti. Effudit se vniuersa regio in aspectum noui Episcopi, non ætas pueros, non virgines consuetudo, non matronam grauitas, non patremfamilias domesticus labor, non seruos imperium, domi retinuit. Omnes videre cupiunt suum Sacerdotem: elegantiorum quisq; vicissim quærit: Istenè est SZYSZKOVIVS quem docta Italia Polonis inuidebat? hic ille qui contra anonymum equitē stetit pro innocentissima SOCIETATE cum defensione acerrima? hic laudatus apud Macieiouium nostrum Cancellarius? Ipsa Schismaticorum saxa, ipsæ coloniarum syluæ, & animorum solitudines voce & gestu respondebant, in maximorū

bono-

bonorum ſpem Tuæ bonitatis atq; ſapientiæ opinione erectæ. Tu verò vt collectam in hominum animis expectationem conſeruares, & reliqui temporis ſpem maioribus indies argumentis confirmares inprimis laborâſti. Tuæ fuit excellentis prudentiæ, quid deceret, non quantum liceret, cogitare, cùm magnitudine animi, tùm liberalitate, vità, conſuetudine, diuturnam & iucundam Macieouij memoriã æmulari, religionem propagare, pios & eruditos viros beneficijs allicere, allectos ornare, ornatos beneuolentiâ & humanitate ad bene merendum de Eccleſia incitare: nihil aliud præter honorem Dei, virtutis cultum, boni communis vtilitatem quærere; reſiſtere improbitati conſtantiâ, vincere temeritatem ſapientiâ, infirmitati ſubuenire humanitate, odia extinguere placabilitate. Geſſiſti præclarè ſuſceptam cęleſtis medici perſonam, nec infirmorum valetudinis, nec tuæ ſecuritatis oblitus. Nihil frequentiùs intuebare, præter id, quod

eſt in

est in Episcopo præstantissimum, quodq; maximè optabile in viris ad aliorum bonū destinatis, vt animas precio inæstimabili comparatas mundo eriperes, Deo dares, imaginem Christiani hominis, aut fulgentem teneres, aut consparsam tergeres, aut obscuratam suo splendori restitueres. In quo sanè eluxit admirabile ingenij, iudicijq; Tui lumen: Quid quæso ita difficile est, atq; cupiditatum & affectionum inter se dissidentem varietatem vno coniunctionis vinculo astringere. Vt enim non eadem antidota, non eadem nutritio corporum diuerso habitui; ita nec animorum inclinationibus varijs conuenit eadem disciplina. Alium permouet oratio, alius exemplo ducitur, hunc freno tenere, illi subdere calcaria opus est: nonnullorum industria crescit laudatione, cæteros ad officiū grauis obiurgatio reuocat: imò quod vni fuit hodie austerum, aut salutare, cras eidem lene aut periculosum potest accidere. Nec tenui flexione inclinauit se ad

errorem inter pericula Tua ſapientia, ſeruaſti illud non tam Philoſophorum, quam Chriſtianæ diſcretionis pauciſſimis cognitum medium ſummo cum fructu plurimorum. Fatentur non pauci ſe Tua impulſos diuina eloquentia ad frugem meliorem rediјſſe, conſuetudines antiquas proieciſſe, libidini, cupiditati renunciaſſe: ſunt qui manſuetudine & clementiâ Tuâ vitæ anteactæ libertatem correctam eſſe prædicant, ſuauis eſt apud alios cicatricum à Te relictarum memoria. Sciebas ciuilium diſcordiarum nuncios præcidere, luxum & licentiam altioris generis verecundiæ finibus cohibere, barbariei reliquias ſenſim tollere, ſuperſtitionis vanitatem in religionis veritatem commutare, hæreſum deſperatam inſaniam conterere, nutantem ſenſim ad ouile Chriſti deducere. Quis dicēdo conſequi, aut celebrando exornare poterit immortalem factorum Tuorum gloriam, quæ nō in Poëtarum carminibus, nō in annalium monumētis, ſed in ipſis præſtantiſſimorum

tiſſimorum hominum actionibus memoriæ ſuæ poſuit æternitatem. Quidquid in illis regionibus literarum, elegantiæ, pietatis, morum optimorum propagatum fuerit, totũ id, in Tui nominis redundabit immortalitatem, qui Eccleſiam Scholamque Luceoriẽſem multò quàm acceperas reddidiſti ampliorem. Ad expurgandam enim impietatem, ad poliendam barbariem, profligandam temeritatem, extirpandam animorum duriciem, eos induxiſti viros, quorum ſingularia in Eccleſiam, & in ampliſſimas ciuitates merita, qui nõ videt, nihil videt. Quæ poſteritas erit tam ingrata, quæ non mirabitur duo illa propugnacula pro fidei Catholicæ integritate tuendâ inſigni Tuâ munificentiâ extructa, Cremeneciæ alterum, Breſciæ alterum, vtrumq; fortiſſimis cohortibus ex militia D. Franciſci munitum & prouiſum. Celebrantur paſſim Tuæ ad populum frequentiſſimæ ac vtiliſſimæ cohortationes: deſiderat nũc ſuauẽ illam Tuarum catheheſeôn inſtilla-

 tionem

tionē innocentioris ætatis turba, cuius Tu puritate & cādore, Christi exēplo delectatus, ad eiusdē magistri cognitionē saluberrimis præceptis eam ducere consueueras. Possem hic multa beneficētiæ Tuæ domesticorū officiorum, Sacerdotij admirabilis exempla cōmemorare, ex quibus nouum splendorē accepit charissima Tibi Luceoria. Sed me ad se rapit quâ multorum in Te oculos conuertis Senatorij honoris amplitudo, ad quam Tu excellenti animo ingressus, nihil optabilius arbitrabare, quàm vtilitati & dignitati Reipub. consulendo à ciuibus bonarum partium diligi. Nec id fuit Tibi difficile qui nullum existimasti Tuum commodum aut decus quod cum vniuersorum bono aut ornamento non coniunxisses. Vt enim materies ad exardescēdum apta igni admoto facile cōcipit flammam; ita generosus animus Tuus ad prospiciendum multis bene antea comparatus, quauis occasione in ciuilis virtutis luculentum ignem assurgebat. Nempe vt

iste

iſte qui à nobis cōſpicitur dux & moderator luminum aliorum ſol, non expectat cuiuſquam vota vt exoriatur; ſed illico lucem ſuam diffundit, & in oculos omnium incurrit: ita Tu nunquam expectabas eorū, qui Tuo præſidio aut auxilio indigebant, ſupplicationem aut poſtulationem, ſponte occurrebas cum beneficiorum ſeminibus. Factum igitur vt in omniū animis impreſſa beneuolentia bonum virum, bonum Epiſcopum, bonum Senatorem Te appellaret. Sapientiæ Tuæ, grauitatis, magnitudinis animi, quàm conſtans opinio? quoties enim Te in aliquem conuentum ciuium neceſſitas Reip. euocauit, quanta animorum attentio? quantum ſilentium? quæ authoritas? quæ religio Tuam orationem ſubſecuta eſt? In comitijs Regni diligentiſſimè quiſq; inquirebat, quo die dicturus eſſet SZYSZKOVIVS Epiſcopus ſentētiam: vbi res diuulgata fuit, nullus Tribunorum circulus aſpiciebatur, nulla indicebatur iudiciorum celebritas, deſerebantur priuata om-

ta omnia negotia, occupata ante Tuum aduentum subsellia, completum illud maiestatis, amplitudinis, publici consilij domiciliū, erecta in admirationē grauissimorū virorum corona, disertissimus quisq; ad audiēdum cum incredibili studio adest prōptissimus. Neq; vlla erat tanta inuidia, quæ orationi Tuæ omni rerum genere cumulatæ audientiam subduceret, quæq; dum res maximas atq; grauissimas voce, memoria, consilio, ingenio sustineres, non magis illas oculis vidisse quā audisse testaretur. Nunquam Tu gratiam libertati dicendi prępos uisti, nunquam à publico bono ad priuatum aliquem affectum deflexisti, nullę minæ, nulla pericula ab Ecclesiasticæ dignitatis propugnatione Te abripuerunt, nulla priuata amicorum officia, ab eo quod vtile omnibus censuisti abduxerunt. Hærebat Tibi semper nobile illud enthymema in memoria: Si honestas, si dignitas patriæ id exposcit, faciendum; sin secus, vitâ & sanguinę salus atq; libertas ciuitatis defendēda est.

da eſt. Rectè enim ſentire, prudentiam habet; at quod ſentias bene, liberè explicare, & pręterea fortiter facere, hoc demum ſapientem, omnibuſque virtutibus cumulatum Senatorẽ oſtendit. Itaque cùm in illa virorum magnorum frequentia, ſapientiâ Cæſares, ſtudio libertatis Brutos, magnanimitate Scipiones, ardore in Eccleſiæ bonum Ambroſios, non imitareris, ſed exprimeres: neq; fides Tua cuſtodem, diligentia ſpeculatorem, ſapientia exploratorem poſceret, populus Te vniuerſus arctiori beneuolẽtiâ complexum in admiratione iam & veneratione cæpit habere. Quoniam verò difficile eſt, eo quod in ciuitate ſplendidiſſimum videtur, aliorum oculos non offendere, Tu comitate Tuâ, facilitate aditus, humanitate, manſuetudine, honoris ſplendorem temperaſti; vt quod ex ſe inuidioſum & auſterum fuerat, Tuis præclaris actionibus gratioſum & nimis concinnum eſſet. Quibus ornamentis Tuis excitatus ſapientiſſimorum collegarum Tuorum ordo, com-

do, communi consilio, communibus sen-
tentijs, eam Tuæ virtuti obtulit materiam, ex qua sibi maximæ glorię monumentum, non hac nostra inclyta Repub. sed orbis Christianorum finibus terminandū extrueret. Quid ita cōpendiarium ad summum gloriæ culmen; atq; sudore & incommodo proprio, alijs ocium, dignitatem, voluptatem quærere: Tu certè Regno huic florentissimo, & multis (quod faxit Deus omnipotens) alijs quæsiuisti. Quod enim SERENISSIMA CONSTANTIA, maiestate virtutum diuinarum Regnum hoc illustrauerit, quòd prauas multorum hominum spes & consilia præceperit, quòd minore discrimine sumi principem è Regio sanguine, quàm in alienis terris quæri docuerit; Tibi, Magne Senator, eam securitatē; & fælicitatem nostram debemus. Te Oratorem antiquissima Regum & Imperatorū domus Austriaca, non ex Polonia missum; sed quasi de cęlo lapsum intuebatur Tuam Demostheneam grauitatem, copiam, &

splen-

ſplendorem Tullianum admirati Regum Reges, SIGISMVNDO III. cunctiſq; Poloniæ ordinibus, hæc quibus iam, Dei beneficio, oculos noſtros recreamus, Imperij huius nobiliſſimi munimenta firmiſſima conceſſerunt. Et erit qui facto huic ſplendidiſſimo inuideat æternitatem? quid eſt in quo Reipub. plùs prodeſſe potuiſti? quid aut ſaluti fortuniſq; ciuium magis accomodatũ aut finitimorum votis optabilius potuit accidere? Quis enim ſcit, annon Septemtriones, Oriẽtes, & alij tractus terrarum ſpacioſiſſimi (Deus omẽ accelera) noſtris gloriabuntur WLADISLAIS, CASIMIRIS, ALBERTIS, CAROLIS, ALEXANDRIS, qui Diuorum progenitorũm ſuorum gloriam & fortunã imitati, leges & iura dicent potentiſſimis nationib⁹. Quàm tum erit iucundum audire SZYSZKOVII Epiſcopi ſapientem & glorioſam legationem, tam excellens bonum populorum multitudini comparauiſſe. Nõ potuit optimus REX exterorũ Principum

 illu-

illuſtriſſimis teſtimonijs honoratam virtutem ſui Legati inornatam ſpectare. Cùm enim intelligeret tantum eſſe præſidij & ornamenti cunctis hominibus in Tua induſtria, bonitate, doctrina; in altioris ſubſellij honorem Te vt aſcenderes inuitauit, viamq; fecit illuſtriori virtutum Tuarum lumini in Epiſcopatu Płocenſi. Quibus Te votis, aut gratijs ad tuendam veterem religionem incitatiſſima illa Prouincia excepit? qui ſtupor, qui obtutus animorum? quæ admiratio non oſtentatæ, ſed ſolidæ magnificentiæ, non fucati ſed veriſſimi ex pręſtantiſſimis actionibus Tuis ſplendoris? Vt Te hominem æquiſſimum, atq; ab omni cupiditate remotiſſimum, vt virtutis & dignitatis quocunq; loco poſitæ laudatorem & promotorem cognouerunt: quibus non officijs aut ſtudijs pro Tuo cultu decertârunt? Vix ſalutâſti Tuam Płociam, & iam nemo eam aſpexit, quin ſtatim liberalitatis, beneficẽtiæq; Tuæ illuſtre aliquod ſignum aſpexiſſet. Tu Capituli dignitatẽ,

litera-

literatissimis & Ecclesiæ vtilissimis viris auxisti, Tu Ciuitatis pietatem Patrum Societatis IESV inductione feruentiorem reddidisti, Tu multis Ecclesijs propè inclinatis, & desperatis, liberalem manum porrexisti, Tu optima quæq; ingenia saluti, vtilitati, dignitati plurimorum locorum in doctissimis Collegijs saginasti, multorum calamitatem, necessitatem, fortunam, libenter vidisti, leuâsti, recreâsti: nec in quenquam potestatem Tibi datam esse, nisi vt ei profuisses, credidisti: vt apertè iam dicerent Tui Płocenses: Etiamsi temporibus illis viueret noster Episcopus, quibus exulabat ōnis improbitas, frugi & bonus vtiq; nominaretur. Quid cùm illa pestis immanis & importuna militaris insolentiæ grassaretur, quæ pessimo exemplo Rempub. apud nullam posteritatem curabili vulnerauit, effuso in castris sine vlla religione malè concepti voti furore, in ciuitatibus timore, in campis vastitate, in omni sede ac loco, ferro ac flammâ: quæ Tua cura &

ſolicitudo in miſerorum afflictam fortunã fuerat? Fugiebat ab oculis Tuis ſomnus, dum & oues Tuas lacerari, & maieſtatem Reipub. contaminari dolentiſſimè aſpiceres; erat tamẽ Tua grauitas, atq; animi celſitudo tanta, quæ in illis tempeſtatum furijs quietem, in tenebris lucem, in periculis conſtantiam, in obſcuritate ſplendorem integrum conſeruaret. Cedere debuit cõſtantiſſimo vultui, concitatiſſimę orationi, corroborata ſcelere audacia, rationi temeritas, pietati in patriam immanitas: non labori, non ſumptui peperciſti, omni ingenij atq; conſilij Tui vi contendiſti, vt quàm primùm Reipub. dignitatem, Eccleſiæ libertatem, ciuibus tranquillitatem, Principi maieſtatem reſtitueres. In illa demùm rerum, temporumq; perturbatione cognouimus, ciuitatis integritatem ſtare fortium & ſapientum virorum induſtriâ, conſilio, autoritate, quando Tu cum alijs principibus viris, ex tanto diſcrimine Rempub. in priorem ſtatum vindicâſti. Iam nõ ita tor-

quebamur

quēbamur veteris memoriæ, diſciplinæ; fortitudinis,ſapiētiæ, virorum ſummorum deſiderio: poſtquam Te prudenter, fideliter, laboriosè, rem ſummam curare intelleximus. Non enim elatis funere illis antiquarũ familiarum maculis ab opere deſiſti; ſed Te totum ad componendos, corrigendos, & inſtaurandos mores ciuium contuliſti, multorum tumorem æquando, libidinem extinguendo, cupiditatem frænando. Quem enim videbant in loco illuſtri modeſtiſſimum, eius rationi, exemplo non obtemperare nefas eſſe cuncti arbitrabantur. Nulla fuit laus in Repub. illuſtris, cuius Tu non princeps: nullum in Eccleſiam inſigne meritum, cuius Tu non autor aut ſocius: nullus vir rerum magnarum ſtudioſus, cuius Tu non ſimillimus: nulla grauior conuentio, cuius Tu nō fueris præſes. Optimo cuiq; ſemper fauiſti, fauiſti? imò quemcunq; fortem, ſtrenuum, probum & egregium virum videbas, ad Reipub. ad Eccleſiæ regimen, conſilium, laborem vi

 pertra-

pertraxisti. Hæ tibi erant artes, quibus Regiam voluntatem flexisti, hæc studia, quibus principum virorum beneuolentiam collegisti, hæc admiranda Tua facinora, in quibus omnium oculi & obtutus defixi fuerunt: hi laudis & gloriæ stimuli, qui ad eum honorē, quo lætissimus ac fæ licissimus perfrueris, viam Tibi aperuerunt. Quod si nobilissimæ Diœceses quas administrâsti omnem suarum fortunarum accessionem Tibi in acceptis cum incredibili gratitudinis studio referunt: si Te omnium suorum ornamentorum in vrbibus, sedibus, templis, colonijs, & quæcunq; ex antiquorum Antistitum beneficijs habent, donatorem & cōseruatorē esse prædicant: quanta debet esse nostra lætitia? quibus nos gaudijs incedere par est, quorū olim Tuo discessu relictū desideriū, clarissimo præsentię Tuæ lumine liberalissimè cōpensas? Quod vnquam adeò salutare sydus illuxit? quæ lux tam benefica ortu suo fælicissimo ita affulsit? qui aspęctus mentęs mortalium tantâ

recreauit voluptate, atq; ſplendidiſſimus honor Tuus ex Cracouień. Epiſcopi altiſſimâ ſede, hinc Eccleſiam, illinc Rempub. exhilarans? Enimuero ſi ſapientiſſimorum hominum cuſtodiæ florentiſſimas vrbes efficiunt: ſi animoſa & ſapiens pietas magnarum Eccleſiarum latiſſima extendit pomeria, in quam ſpem nos rapi decet, vbi Te virum doctiſſimum, humaniſſimum, fortiſſimum, conſideratiſſimum, ornatiſſimum, in cuſtodem, paſtorem, protectorem, defenſorem, & exemplum noſtræ ciuitati datum eſſe intuemur? Videre iam eſt virtutem Tuam in altiorē locum euectam, maiores ſumere cogitationes, illuſtriores ex actionibus dignis Te, dignis Repub. cogitare triumphos. Video florem antiquum populi Cracouień, probitatem, fortunam, nomen, Te ad nos redeunte redire, corruptos & contaminatos mores ante auditam ſententiā in exilium properare: video cleri auctam religionem & integritatem, ciuium candorem duplicatum, luxuriam extinctam,

tinctam, precium diminutum, leges & cō-
suetudines bonas in pristinum locum redi-
re; perditorum hominum profligatissimas
necessitates decrescere. Time ô hæretica
impietas, vbi vbi es, plenum animi, plenum
prudētiæ, plenum inflāmatæ charitatis An-
tistitem: vitæ periculo, inuictâ animi con-
stantiâ contra impietatē insaniâ & temeri-
tate armatam solet dimicare. Nemo ex do-
mesticis, nemo ex ouili suo improbus, aut in
aliquā turpitudinē ꝓiectus reperiatur: se-
uerè enim omne dedecus vlciscitur. Inno-
cētia, probitas, modestia, continentia, gra-
uitas, bonæ literæ, omnis deniq; honesta-
tis ornamenta, sub hoc Principe iucundi-
tatem, decus, precium, honorem propriū
habebunt. Hoc ex isto vultu, ista animi ma-
gnitudine, ista oculorū serenitate, nō diui-
namus, sed spem certā cuiq; bono pollice-
mur. Fruere iam excellenti dignitate atq;
fortunâ Tuâ Princeps optime, & cùm om-
nes alios ad Tui ingressus festiuitatem cele-
brandam prouocas, nos quoque a magnis
Ponti-

Pontificibus, à potentiſſimis Regibus Tuę fidei ac tutelæ cõmiſſos iube optima quæque expectare. Suſcipe curam Tuæ Academiæ Cancellarie, & pro Tuâ ſapientia, non ſolùm ne violata integritas legum noſtrarum detrimento afficiat Rempub. vide, ſed vt præterea iudicio Tuo probata, bonitate recreata, teſtimonijs ornata, laude & gratiâ ſuorum, quàm diutiſſimè floreat, prouide. Tibi hæc gloria relicta eſt, qui ad Maximorum præceſſorum Tuorum laudem, literarum præſtantiam adiunxiſti, vt & noſtræ literæ, & omnes poſteritatis linguæ loquantur: Quod Cracouiẽſi Academiæ bonitas aliorum pollicebatur, aut munificẽtia cœpit exequi, MARTINI SZYSZKOVII Epiſcopi laudatiſſimi beneuolentiam, liberalitatem, ſapientiam, cum ſempiterni nominis ſui immortalitate perfeciſſe.

Prac. Konserwacji BJ
2002 r.